

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 - 853/20.05.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **код 621040 Техник-животновъд**, специалност **код 6210401 Говедовъдство** от професионално направление **код 621 Селско стопанство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Професия	621040	ТЕХНИК-ЖИВОТНОВЪД
Специалност	6210401	ГОВЕДОВЪДСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 853/20.05.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по професията **код 621040 Техник-животновъд**, специалност **код 6210401 Говедовъдство** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **трета** степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО). До утвърждаване на ДОИ за придобиване на квалификация по професията настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.
- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.
- 3. Система за оценяване.**
- 4. Препоръчителна литература.**
- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Породи говеда за мляко

План-тезис:

- Черно-шарено говедо, Холщайн-фризийско говедо, Българско червено говедо, Джерсейско говедо - създаване, екстериорни особености и продуктивни качества на породите, съпоставка между тях.
- Фактори, влияещи върху млечната продуктивност.
- Незаразен мастит - причини, клинични признаци и лекуване.
- Класификация на доилните инсталации.
- Организация на производствения процес.

Приложна задача/казус: Разпознайте породите говеда за мляко и изберете най-подходящата за отглеждане, ако искате освен мляко да получавате и добро количество месодайна продукция. Обосновете отговора си.

Дидактически материали: Снимки на породи говеда за мляко.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1:</i>	Максимален брой точки
1. Сравнява качествата на породите.	15
2. Анализира влиянието на факторите върху млечната продуктивност.	10
3. Описва клиничните признаци и обяснява причините за възникване и начина за лекуване на незаразния мастит.	10
4. Класифицира доилните инсталации.	5
5. Описва организацията на производствения процес.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Породи говеда за месо

План-тезис:

- Херефорд, Абердин-ангус, Шароле, Лимузин - създаване, екстериорни особености и продуктивни качества на породите, съпоставка между тях.
- Фактори, влияещи върху месната продуктивност.
- Болести, причинени от грешки в храненето - препълване на търбуха.
- Стационарни средства и съоръжения за раздаване на фуражите на говеда за угояване
- Пазар и пазарни фактори.

Приложна задача/казус: Говеда от какъв пол бихте предпочели да угоявате и защо? Обосновете отговора си.

Дидактически материали: Снимки на породи говеда за месо.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2:</i>	Максимален брой точки
1. Сравнява качествата на породите.	15
2. Анализира влиянието на факторите върху месната продуктивност.	10
3. Анализира грешките в храненето, водещи до препълване на търбуха.	10
4. Избира и описва подходящи стационарни средства и съоръжения за раздаване на фуражи.	10
5. Дефинира понятието пазар и анализира влиянието на пазарните фактори.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Породи говеда за месо и мляко

План-тезис:

- Сименталско говедо, Българско кафяво говедо, Родопско късорого говедо - създаване, екстериорни особености и продуктивни качества на породите, съпоставка между тях.
- Интензификация на размножителния процес в говедовъдството.
- Профилактика и борба с безплодието.
- Мобилни средства и съоръжения за раздаване на фуражите на говеда в зависимост от технологията на отглеждане.
- Съвременни системи за управление на качеството на продукцията.

Приложна задача/казус: Какви мерки ще предприемете, ако във вашата кравеферма голяма част от кравите не се заплождат на първо и второ разгонване след отелването. Обосновете отговора си.

Дидактически материали: Снимки на породи говеда за месо и мляко.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3:</i>	Максимален брой точки
1. Сравнява качествата на породите.	10
2. Описва и анализира начините за интензификация на размножителния процес в говедовъдството.	10
3. Обяснява връзката между профилактика и борбата с безплодието.	10
4. Избира и описва подходящи мобилни средства и съоръжения за раздаване на фуражите.	10
5. Описва съвременните системи за управление качеството на продукцията.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: Хранене на говеда за месо

План-тезис:

- Значение на отделните хранителни вещества за месната продуктивност.
- Хранене на млади говеда за угодяване - угодяване със силаж и със сухи целодажбени смеси.
- Царевича - агротехника на отглеждане.
- Болести на обмяната на веществата - причини, клинични признаци и лечение.
- Царевични комбайни - устройство и нагласяване за работа.

Приложна задача/казус: Какви са предимствата и недостатъците на интензивното угодяване на телета? Обосновете отговора си.

Дидактически материали: Схема на царевичен комбайн.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4:</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява значението на отделните хранителни вещества за месната продуктивност.	10
2. Описва и сравнява двата начина на угодяване на млади говеда.	10
3. Описва агротехниката на отглеждане на царевича.	10
4. Описва клиничните признаци и обяснява причините за възникване и начините за лечение на болестите.	10
5. Описва устройството на царевичните комбайни и нагласяването им за работа.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: Хранене на говеда за месо

План-тезис:

- Храносмилане и обмяна на веществата при месодайните говеда.
- Хранене на крави за месо - пасищно хранене и хранене с прибрани фуражи и целодажбени смески.
- Използване на ливадите и пасищата.
- Остро подуване на търбуха - причини, клинични признаци и лечение.
- Преси за сено - устройство и нагласяване за работа.

Приложна задача/казус: Опишете дневния режим за хранене на кравите и причините за неговото спазване.

Дидактически материали: Схеми на преси за сено.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5:</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява особеностите на храносмилането и обмяната на веществата при месодайните говеда.	10
2. Описва и сравнява начините за хранене на крави за месо.	10
3. Описва рационални начини за използване на ливадите и пасищата.	10
4. Описва признаците и обяснява причините за подуване и начините за лечение.	10
5. Описва устройството и нагласяването за работа на пресите за сено.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: Хранене на крави за мляко

План-тезис:

- Лактация и хранене - потребности от енергия, протеин, мазнини, минерални вещества и витамини.
- Особенности в храненето на кравите през отделните периоди на продуктивния цикъл - в началото, в средата, в края на лактацията и през сухостойния период.
- Недоимъчни болести – недостиг на минерални соли.
- Дозатори - устройство и начин на действие.
- Организационна структура на фирма - приложение към кравеферма за мляко

Приложна задача/казус: Да се построи лактационна крива по зададени данни и да се направи съответния коментар по нея като се приложат знанията за лактация и хранене на крави за мляко.

Дидактически материали: Примерни данни, необходими за построяване на лактационната крива.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 6:</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява връзката между лактация и хранене и обосновава потребност от съответните хранителни вещества.	10
2. Разграничава особеностите в храненето на кравите през отделните периоди.	10
3. Описва признаците на болестите и прави връзка с влиянието на лактацията и храненето.	10
4. Описва устройството и начина на действие на дозаторите.	10
5. Прилага знанията за организационна структура на фирма и посочва такава на кравеферма за мляко.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: Хранене на крави за мляко

План-тезис:

- Основни фуражи за млечни говеда и изискванията към тях съобразно млечната продуктивност.
- Системи на хранене на кравите за мляко.
- Болести на храносмилателната система - гастроентерит.
- Машины за изваждане на фураж - устройство и нагласяване за работа.
- Организация и нормиране на труда в кравеферма за мляко.

Приложна задача/казус: Какви са предимствата и недостатъците на даването на концентратна смеска по 0,5 кг на всеки килограм мляко, осигурено от основната дажба? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7:</i>	Максимален брой точки
1. Избира подходящи фуражи за млечни говеда и знае изискванията към тях	10
2. Описва и сравнява системите за хранене на крави за мляко.	10
3. Описва признаците на болестта и обяснява причините за възникване и начините за лекуването ѝ.	10
4. Избира подходящи машини за вадене на фураж и описва устройството и нагласяването им за работа.	10
5. Избира и описва подходяща организация и нормиране на труда.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: Машинно доене на крави

План-тезис:

- Физиологични основи на машинното доене.
- Подготовка и технология на доенето.
- Организация при доенето и фактори за нормалното му протичане.
- Видове доилни инсталации - поддръжка, смущения и неизправности.
- Инвестиране в предприятието.

Приложна задача/казус: Определете вида на доилните инсталации. Посочете последователността на свързване на елементите ѝ. Има ли липсващи елементи и ако има - кои са те?

Дидактически материали: Схеми на доилни инсталации и техните елементи в разбъркан вид. Може да има и липсващи елементи.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 8:</i>	Максимален брой точки
1. Обяснява връзката на машинното доене с физиологията на млечната жлеза.	10
2. Описва подготовката и технологията на доенето.	10
3. Описва организацията при доенето и обяснява влиянието на отделните фактори върху нормалното му протичане.	10
4. Разграничава видовете доилни инсталации и демонстрира знания за тяхната поддръжка, смущенията и неизправностите.	15
5. Избира и описва подходящи начини за инвестиране в предприятието.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	10
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 9: Машинно доене на крави

План-тезис:

- Устройство, растеж и развитие на вимето.
- Условия за въвеждане на машинно доене.
- Физиологични изисквания към доилните машини.
- Доилен агрегат - устройство, действие и поддръжка.
- Предприемачество и предприемачи

Приложна задача/казус: Какви нарушения в млекоотдаването могат да се получат и кои са причините за това? Как ще ги отстраните?

Дидактически материали: Схеми на доилен агрегат.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9:</i>	Максимален брой точки
1. Описва устройството, растежа и развитието на вимето.	10
2. Доказва необходимостта от спазване на условията за въвеждане на машинно доене.	10
3. Доказва необходимостта от спазване на съответните изисквания.	10
4. Описва устройството, действието и поддръжката на доилния агрегат.	10
5. Обяснява същността на предприемачеството и разграничава видовете предприемачи.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 10: Отглеждане на крави за мляко

План-тезис:

- Капацитет на кравефермите - фактори, които го обуславят.
- Свободно отглеждане на крави за мляко.
- Машини и съоръжения за почистване на тора.
- Ветеринарно-профилактични мероприятия в кравефермите.
- Себестойност на продукцията.

Приложна задача/казус: Изчислете себестойността на произведеното краве мляко в конкретна кравеферма по зададените Ви данни.

Дидактически материали: Примерни данни за направените разходи и цената на произведеното краве мляко в дадена кравеферма.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10:</i>	Максимален брой точки
1. Анализира факторите, обуславящи капацитета на кравефермите.	10
2. Описва и анализира технологията за свободно отглеждане на крави.	10
3. Избира и описва подходящи машини и съоръжения за почистване на тора при свободно отглеждане на крави за мляко.	10
4. Описва ветеринарно-профилактичните мероприятия в кравефермите.	10
5. Дефинира понятието себестойност и анализира обуславящите я фактори.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Отглеждане на телета

План-тезис:

- Хранителна и биологична стойност на млякото.
- Отглеждане през коластрения период.
- Отглеждане през млечния период със стартерни смески и млекозаместители.
- Химични средства за дезинфекция при отглеждане на телета.
- Организация и заплащане на труда при отглеждане на телета.

Приложна задача/казус: Какви технологии за отглеждане на телетата до 3-месечна възраст бихте използвали във ферма с 5 крави? А с 60 крави? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 11:</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява хранителната и биологичната стойност на млякото.	10
2. Описва отглеждането на телета през коластрения период.	10
3. Описва и сравнява двата начина на отглеждане.	10
4. Избира подходящи средства за дезинфекция и описва начина им на приложение.	10
5. Избира и описва подходяща организация и заплащане на труда.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: Промислени технологии за отглеждане на млади женски говеда за разплод

План-тезис:

- Начини на отглеждане на животните през различните периоди.
- Производствени и спомагателни сгради - видове и разположение.
- Хранене на млади говеда за разплод.
- Механизация на храненето и поенето.
- Организация на производството, труда и управлението при отглеждане на млади говеда за разплод.

Приложна задача/казус: Какви технологии за отглеждане на юници през развъдния период бихте използвали в телекомплекс с 500 животни? А с 2000 животни? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 12:</i>	Максимален брой точки
1. Описва и сравнява начините за отглеждане през различните периоди.	10
2. Описва видовете и разположението на сградите.	10
3. Обяснява особеностите при храненето на млади говеда за разплод.	10
4. Избира и описва подходящи съоръжения за механизация на храненето и поенето.	10
5. Избира и описва подходяща организация на производството, труда и управлението.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: Промислени технологии за интензивно угодяване на телета

План-тезис:

- Капацитет на комплекса - фактори, които го обуславят.
- Основни фуражи за угодяване на телета и изискванията към тях.
- Начини за отглеждане през различните периоди.
- Профилактика на травматизма.
- Себестойност. Класификация на разходите.

Приложна задача/казус: Изчислете себестойността на произведеното телешко месо в конкретен телеугодителен комплекс по зададените Ви данни.

Дидактически материали: Примерни данни за разходите в даден телеугодителен комплекс и пазарните цени на телешкото месо.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 13:</i>	Максимален брой точки
1. Анализира факторите, обуславящи капацитета на комплекса.	10
2. Избира подходящи фуражи за угодяване на телета и знае изискванията към тях.	10
3. Описва и сравнява начините за отглеждане през различните периоди.	10
4. Описва начините за профилактика на травматизма.	5
5. Дефинира понятието себестойност и класифицира разходите, които я формират.	10
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Промислени технологии за отглеждане на крави за мляко

План-тезис:

- Принципи на изграждане на кравекомплексите.
- Изисквания към кравите за отглеждане в кравекомплексите.
- Формиране на производствените групи - изисквания.
- Технологии на хранене на кравите.
- Механизация на доенето.

Приложна задача/казус: Какви са предимствата и недостатъците на технологичните решения при свободно групово отглеждане с индивидуални боксове за почивка - при хранене и почивка в една сграда и при хранене в столова? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 14:</i>	Максимален брой точки
1. Разяснява принципите на изграждане на кравекомплексите.	10
2. Обяснява изискванията, на които трябва да отговарят кравите.	10
3. Обяснява изискванията за формиране на производствените групи.	10
4. Избира и сравнява подходящи технологии на хранене на кравите.	10
5. Избира и описва подходяща механизация на доенето.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: Получаване на качествено краве мляко

План-тезис:

- Хранителна и биологична стойност на млякото.
- Фактори, влияещи върху качеството, състава и свойствата на млякото.
- Хранене на крави за мляко по време на лактацията.
- Почистване и дезинфекция на доилните инсталации.
- Методи на ценообразуване свързани с пазара.

Приложна задача/казус: Какви мерки бихте предприели, ако във вашата кравеферма добиваното мляко е с висока киселинност? Обосновете отговора си.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 15:</i>	Максимален брой точки
1. Изяснява хранителната и биологична стойност на млякото.	10
2. Анализира факторите, влияещи върху качеството, състава и свойствата на млякото.	10
3. Обяснява особеностите при хранене на крави за мляко по време на лактацията.	10
4. Описва подходящите начини за почистване и дезинфекция на доилните инсталации.	10
5. Избира и описва методите на ценообразуване, свързани с пазара.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: Получаване и съхраняване на краве мляко

План-тезис:

- Свойства на млякото - органолептични, химични, физични, оптични, инхибиторни.
- Условия за получаване на мляко с ниско съдържание на микроорганизми.
- Първична обработка и съхранение на млякото.
- Биологично отглеждане на крави за мляко - изисквания.
- Методи на ценообразуване, свързани с разходите.

Приложна задача/казус: Защо продължителността на действие на инхибиторните вещества не е еднаква при различни проби на млякото?

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 16:</i>	Максимален брой точки
1. Описва свойствата на млякото.	10
2. Изяснява условията за получаване на качествено мляко.	10
3. Описва начините за първична обработка и съхранение на млякото.	10
4. Посочва изискванията за биологично отглеждане на крави за мляко.	10
5. Избира и описва методите на ценообразуване, свързани с разходите.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Организация на производствения процес при отглеждането за получаване мляко

План-тезис:

- Доене на крави - подготовка, организация, условия за нормално протичане на доенето.
- Хранене на крави за мляко.
- Незаразен мастит - причини, клинични признаци и лечение.
- Оборудване на млекосъбирателните пунктове според европейските изисквания.
- Организация на производствения процес.

Приложна задача/казус: Да се избере подходящата дажба за хранене на млечни крави в началото на лактацията с определена дневна млечност. Да се обоснове избора.

Дидактически материали: Примерни дажди за крави с различна продуктивност и физиологично състояние. Норми за хранене на селскостопанските животни.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 17:</i>	Максимален брой точки
1. Описва технологията на доене и изяснява условията за нормалното му протичане.	10
2. Обяснява особеностите при храненето на крави за мляко.	10
3. Описва признаците на болестта и обяснява причините за възникване и начините за лекуване.	10
4. Описва подходящото оборудване на млекосъбирателните пунктове.	10
5. Описва начините за организация на производствения процес.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: Окачествяване и съхраняване на кравето мляко

План-тезис

- Недостатъци на млякото - във вкуса и миризмата, в консистенцията и цвета.
- Окачествяване и изкупуване на млякото.
- Системи за охлаждане и съхраняване на млякото – сравнение.
- Пастьоризатори - устройство и действие.
- Качество на продукцията.

Приложна задача/казус: Да се прецени качеството на кравето мляко по зададени примерни показатели - цвят, вкус, мирис, външен вид, консистенция, плътност, масленост, белтък, сух безмаслен остатък, киселинност, чистота, температура на замръзване и охлаждане.

Дидактически материали: Примерни данни за мляко с определено качество.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 18:</i>	Максимален брой точки
1. Описва недостатъците на млякото.	10
2. Описва начините за окачествяване и изкупуване на млякото.	10
3. Сравнява различните системи за охлаждане и съхраняване на млякото.	10
4. Описва устройството и обяснява принципа на действие на пастьоризаторите.	10
5. Анализира показателите, характеризиращи качеството на продукцията.	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

Изпитна тема № 19: Отглеждане на крави за мляко

План-тезис:

- Избор на порода и изисквания към животните.
- Организация и размер на възпроизводството в зависимост от капацитета на кравефермата.
- Вързано отглеждане на кравите.
- Машини и съоръжения за хранене и поене на кравите за мляко.
- Организация и заплащане на труда в кравефермата.

Приложна задача/казус: Да се състави елементарен проект за семейна кравеферма по зададените показатели от план-тезиса.

Дидактически материали: Схеми на машини и съоръжения за хранене и поене на кравите.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема №19:</i>	Максимален брой точки
1. Посочва факторите, с които се съобразяваме при избора на подходяща порода и описва изискванията към животните.	10
2. Избира подходяща организация и размер на възпроизводството в зависимост от капацитета.	10
3. Описва технологията за вързано отглеждане на крави.	10
4. Избира и описва подходящите машини и съоръжения за хранене и поене	10
5. Избира и описва подходяща организация и заплащане на труда	5
6. Решава приложната задача/казуса.	15
Общ брой точки	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **трета** степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика се състои в преценка на зоохигиенните и екологичните изисквания за отглеждане на животните, избор на подходящи породи, технологии на хранене и отглеждане, начини на размножаване, извършване на дейности, свързани с отглеждането на животните, съхранението и първичната обработка на продукцията, използването на машините и съоръженията в говедовъдството.

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно практическо задание: Хранене на крави за мляко

Указания:

- Избор на подходящи фуражи.
- Преценка качеството на фуражите.
- Обработка на фуражите.
- Съставяне на подходяща дажба.
- Нагласяване за работа и раздаване на фуражите с подходяща техника.
- Спазване последователността на раздаване на фуражите.
- Преценка качеството на хранене по изяждането на фуража.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

Пример:

№	Критерии	Показатели	Макси мален брой точки	Те жест
1.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Забележка: Този критерии няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<p>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства.</p> <p>1.2. Правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин.</p> <p>1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа и спазва предписания за своевременна реакция.</p> <p>1.4. Описва дейностите за опазване на околната среда, свързани с изпитната му работа, включително почистване на работното място.</p>		да/не
2.	<p>Ефективна организация на работното място.</p>	<p>2.1. Поддържа инструментите, пособията и материалите, като осигурява удобство и точно спазване на технологията.</p> <p>2.2. Целесъобразно употребява суровини и материали.</p> <p>2.3. Работи с равномерен темп за определено време.</p>	<p>3</p> <p>3</p> <p>4</p>	<p>10</p>

3.	Спазване изискванията на нормативните документи.	3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица. 3.2. Спазва изискванията на нормативните документи, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).	5 5	10
4.	Правилен подбор на материали и инструменти съобразно конкретното задание.	4.1. Преценява типа и вида на материалите, суровините и инструментите, необходими за изпитното задание. 4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите суровини.	5 5	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание.	5.1. Спазва технологичната последователност в процеса на работа.	10	10
6.	Качество на изпълнението на практическото изпитно задание. Изчерпателност на разработката.	6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология. 6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри. 6.3. Изпълнява задачата в поставения срок.	4 4 2	10
7.	Самоконтрол и самопроверка на изпълнението на практическото изпитно задание.	7.1. Осъществява операционен контрол – при избора на материали, изделия и инструменти и при изпълнение на конкретни дейности. 7.2. Контролира техническите показатели. 7.3. Оценява резултатите, взема решения, отстранява грешките. 7.4. Прави оптимален разчет на времето на изпитното задание.	1 1 2 1	5
8.	Защита на практическото задание.	8.1. Може да представи и обоснове приетия вариант на изпълнение на практическото задание; 8.2. Демонстрира добра техника на презентиране.	3 2	5
Общ брой точки:			60	

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е **60**. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Проф. Андреев и кол. Отглеждане на селскостопански животни. С., Дионис, 1993.
2. Проф. Андреев и кол. Животновъдство. С., Дионис, 1993.
3. Стефанов, М. Анатомия на домашните животни. С., Матком.
4. Дечева, Р. Готев, Р. Анатомия и физиология. С., Земиздат.
5. Якимова, Я. Мицова, Г. Фуражно производство с основи на земеделието. С., Земиздат, 1992.
6. Ванчев, Т. Дончев, Р. Кайтазов, Г. Птицевъдство. С., Земиздат, 1989.
7. Ножчев, С. Джанков, И. Отглеждане на птици. С., Земиздат, 1996.
8. Дончев, Р. Кайтазов, Г. Ръководство за упражнения по птицевъдство. С., Земиздат, 1981.
9. Наредба № 44 от 20.04.2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти.
10. Дончев, Р. Цветанов, И. Иванов, Ив. Водоплаващи птици. С., Земиздат, 1973.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Светла Сиракова – ПГСС „Царица Йоанна”, гр. Пазарджик
2. Василка Димова – ПГСС „Царица Йоанна”, гр. Пазарджик

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията код 621040 Техник-животновъд

специалността код 6210401 Говедовъдство

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

.....

.....

Приложна задача:

.....

Описание на дидактическите материали:.....

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професията код 621040 Техник-животновъд

специалността код 6210401 Говедовъдство

И н д и в и д у а л н о п р а к т и ч е с к о з а д а н и е №.....

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,

начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се:

(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)